

Boek van de maand

Ds. Gert Hutten reist door de wereld van de Geest

A.N. Hendriks

Vorig jaar verscheen in onze kring het boek *Meer dan genoeg. Het verlangen naar meer van de Geest*, waarin de schrijvers de nodige kritische woorden spraken in de richting van hen die al te gemakkelijk gedachtegoed van de zgn. charismatische beweging overnemen. Ds. Gert Hutten legt een boek op tafel, dat enerzijds ideeën uit deze beweging corrigeert, anderzijds een vurig pleidooi voert om toch ‘meer’ van de Geest te verwachten dan de auteurs van het eerstgenoemde boek voorstaan.

Het verschil tussen beide publicaties zit in hoofdzaak vast op de kwestie hoe wij dit ‘meer’ mogen en moeten invullen. Hutten neemt daarbij - zij het niet zonder waarschuwing tegen uitwassen - veel uit de charismatische hoek over. Hij is ervan overtuigd dat God nog steeds gaven van profetie, duiveluitbanning, genezing, spreken in tongen aan de gemeente geeft en wekt dan ook op om ons rijk te laten maken met wat de Geest ons wil schenken.

Opzet

Het boek van Hutten is populair geschreven. Het lijkt op veel boeken die uit Amerika ons bereiken. Korte hoofdstukjes, waarbij steeds aangegeven wordt wat aan de orde komt. Een betoog dat sterk het karakter draagt van een gesprek dat voortdurend gelardeerd wordt met eigen belevingen of die van anderen. Treffende uitspraken die vet gedrukt zijn. Verwerkingsvragen aan het eind. Het boek wil kennelijk juist jonge lezers aanspreken. Ik denk dat Hutten in die opzet goed slaagt. Hij onderneemt een ontdekkingsreis naar de wereld van de Geest en wil zijn lezers meenemen op die reis, om hun te laten zien wat hij allemaal heeft mogen ontdekken. Deze opzet impliceert dat het woordje ‘ik’ ontelbare keren in dit boek voorkomt. Het heeft daardoor iets van een ‘egodocument’. Aan het eind is wel duidelijk wat Hutten allemaal ‘ervaart’, ‘vindt’ en ‘gelooft’. Hoewel hij aan het begin erkent dat hij zelf nog onderweg is en op veel vragen geen antwoord heeft (p. 7), is daar in het boek zelf niet veel van te merken. Hij komt tot stellige beweringen, al worden die vaak voorafgegaan door zinnestjes als: ‘Ik geloof dat ...’, ‘ik ervaar ...’. Ik zei al dat het boek populair is geschreven. Er wordt niet met noten gewerkt. De argumentatie is daarom zeer beperkt. Soms ook duidelijk ontoereikend. Wie zo over het ‘meer’ van de Geest wil schrijven, ontkomt er niet aan zich indringend te confronteren met wat anderen schreven, en op hun bezwaren exegetisch/theologisch in te gaan. Dat gebeurt in dit boek veel te weinig. Ik vind dit een ernstig manco, waar ik later nog op terugkom.

Positief

We ontmoeten in dit boek een dominee die ernstig begaan is met de lauwheid en schraalheid van veel christelijk leven, en die een hartstochtelijk pleidooi voert om veel van onze belovende God te verwachten. Dat doet goed. Wat is het heerlijk, wanneer men zich inzet om anderen aan te wakkeren om vol van de Heilige Geest te zijn en de Here met blijdschap te dienen! Dankbaar heb ik dan ook in de eerste hoofdstukjes veel kunnen lezen over het vernieuwende werk van de Geest. Heel positief is dat Hutten sterk het *filioque* laat fungeren: de Geest die vernieuwt, is de Geest van Christus die Christus komt verheerlijken. Hutten leidt zijn medereizigers telkens weer naar de Here Jezus en vergeet niet dat in Hem ons *alles* geschonken is. ‘Je kunt niet praten over de Geest zonder Jezus Christus’ (p. 37). Precies! En dat is een heilzame correctie op de gedachte dat de Geest ‘meer’ zou geven dan ons door geloof in de Here Jezus geschonken wordt.

Ik ben ook dankbaar dat Hutten korte metten maakt met het spreken over ‘de doop met de Heilige Geest’ als een tweede zegen, die volgt op het geloof in Christus. Hij stelt het ‘gedoopt worden met de Geest’ gelijk aan het ‘vervuld worden met de Geest’ (p. 31). Ik val hem hierin nog niet bij. Mijns inziens is er verschil. Wij lezen nergens in het Nieuwe Testament de oproep: ‘Wordt gedoopt met de Geest’, terwijl wij wel lezen: ‘Wordt vervuld met de Geest’ (Ef. 5:18). Het ‘dopen met de Heilige Geest’ of ‘gedoopt worden met de Geest’ heeft betrekking op het eenmalige, heilshistorische gebeuren van Pinksteren. Hutten verzuimt geargumenteed aan te geven waarom je een isgelijktteken kunt zetten.

Positief vind ik dat de auteur benadrukt dat er ook *heiliging* is. En dat het een versmalling van het geloof is wanneer wij niet vragen of de Geest ons heilig en goed wil maken.

Hutten vervalt daarbij niet in perfectionistisch optimisme. Hij wijst op eigen ervaringen van ‘niet altijd de goede kant op willen’ (p. 37). ‘Ik twijfel zelf vaak genoeg. Ik ben soms leeg’ (p. 45), maar ik had liever gezien dat hij hier de Schrift had laten spreken in wat Paulus ons verkondigt over de tweespalt in het christelijk leven (vgl. Rom. 7:14v; Gal. 5:17). Daar hebben wij meer aan dan aan wat collega Hutten bij zichzelf bevindt.

Gods beloften

In hoofdstuk 7 komen wij langzaam maar zeker tot het klokhuis van de appel. Waarom is er vaak zo weinig leven door de Geest? Hutten ziet dit vooral als een zaak van *kleingeloof*, dat te weinig van God verwacht. ‘God heeft beloofd dat Hij door zijn Geest grote dingen zal doen’ (p. 85).

Door ons verzet tegen charismatische uitwassen krijgt de Geest in kerken te weinig ruimte. Hutten keert zich tegen de gedachte dat de ‘wondergaven’ van de Geest tot de apostolische tijd *beperkt* zijn. Hij leest nergens in de Bijbel ‘dat de beloften over de wonderlijke werkingen van de Geest alleen bedoeld zijn voor de beginperiode’ (p. 87).

Hij verwijt dan ook de mensen die het daarop houden, dat zij het werk van de Geest inperken (p. 88,93). Jezus is gisteren en heden en tot in eeuwigheid dezelfde (Heb. 13:8). ‘Jezus deed vele wonderen. Als je zegt dat die wonderen nu niet meer gebeuren, zeggen die wonderen van toen dus alleen iets over wie Jezus, de Zoon van God, is en niet over wat jij nu van Hem mag verwachten’ (p. 93).

Je kunt vele beloften van God ver van je vandaan houden, door te zeggen: ‘Ik ben geen apostel’, maar ‘Je kunt nooit de conclusie trekken dat de Geest alleen zo speciaal werkte in de apostelen. De Bijbel leert ons dit: Aan iedereen wordt de openbaring van de Geest gegeven tot welzijn van allen. 1 Korinte 12:8-10 beschrijft dat de Geest en de gaven van de Geest gegeven worden aan heel het lichaam van Christus (gemeente) en niet alleen aan de apostelen’ (p. 96).

Beloften gaan door. Ook die over ‘wondergaven’. Deze overtuiging blijkt een cruciale scharnier te zijn in het betoog van Hutten.

Gaven

De schrijver zegt goede dingen over de vrijheid waarin de Geest ons stelt. Bevrijding is in wezen al meer op de Here Jezus gaan lijken. Maar wat hij schrijft over ‘bevrijdingspastoraat’, vind ik minder goed. Hij meent dat boze geesten ook nu nog ‘bestraft’ moeten worden. Naast het gebed heeft Christus ons macht gegeven om in zijn naam boze geesten uit te drijven: ‘In Jezus’ naam, ga uit van hem (of haar), demon!’ (p. 128). Utdrijving en bestraffing zijn nodig.

Je moet dan wel weten ‘welke demon of boze geest het is en of er sprake is van satanische bindingen’. Een ‘zorgvuldige intakeprocedure’ is noodzakelijk. We hebben dan ook mensen nodig, die de *gave* van de onderscheiding der geesten hebben. Hutten geeft zich daarbij geen rekenschap dat deze gave in het Nieuwe Testament nooit genoemd wordt in verband met duiveluitbanning. Hij waarschuwt om ‘zomaar’ te beginnen met bevrijdingspastoraat en schrijft: ‘Ik geloof dat we kunnen groeien in de bediening van bevrijding’ (p. 129).

Hutten onderscheidt - wanneer het gaat over de *gaven* van de Geest - tussen ‘persoonlijkheidsgaven’ en ‘gemeentegaven’. De laatste zijn niet aan een bepaalde persoon

gebonden, maar worden aan de gemeente gegeven wanneer de Geest dat nodig vindt. Zij heten ook wel 'wondergaven'. Hutten benadrukt dat het geven van gaven maar 'een klein onderdeel' van het werk van de Geest is. Het is verkeerd wanneer die gaven het een en het al worden. Bovendien zijn de 'gemeentegaven' weer een onderdeel van het 'totale gavenpakket'. Zo waarschuwt hij voor het op zoek zijn naar speciale ervaringen die een geloofskick moeten geven. Geen wonderchristendom!

Toch handhaaft Hutten dat God nog bijzondere wonderen doet. Hij geeft altijd wat Hij belooft. Zo belooft God ook vandaag nog 'de gave van zijn *genezing*' (p. 179). Jakobus 5:14-15 spreekt van een blijvende belofte. Hutten heeft 'best moeite' met genezingskomsten, omdat de genezing dan plaatsvindt buiten de gemeente. Maar de Geest krijgt vaak te weinig ruimte in gemeenten. 'De dienst van genezing zal meer een plek moeten krijgen in de gemeentes' (p. 222). Wat Hutten schrijft over de gave en de dienst van de genezing, vormt niet het helderste deel van zijn boek. Hij spreekt respectvol over 'de bediening' van 'de genezer Jan Zijlstra' (p. 221), maar niet helder wordt of het nu gaat om een echte gave om te genezen, of om iemand die krachtig bidden kan om genezing. Het valt op dat Hutten juist in dit gedeelte ons meldt: 'Bovendien ben ik iemand die net begint te ruiken aan die wonderlijke gaven van de Geest' (p. 220).

Onhelder is ook wat de auteur zegt over de gave van de *profetie*. Op pagina 161 heet het: '*Profetie* (de gave om regelmatig het Woord van God zo te brengen dat het mensen raakt)'. Op pagina 262: '*Profetie* is de gave om regelmatig het Woord van God zo te brengen dat het iets uitwerkt in levens van andere mensen. Het is een woord dat uit het hart van God naar ons toekomt. Mensen met deze gave kunnen anderen vaak haarscherp beoordelen.'

Maar Hutten zegt ook: 'Profetie wil zeggen: de Geest zelf spreekt door mensen rechtstreeks tot de gemeente' (p. 198). Profetie is 'door de Geest gegeven direct inzicht' (p. 199). We krijgen door de Geest als gemeente inzicht in de toekomst, we kunnen beter en anders gaan plannen, een richting en een plaats aangewezen krijgen om te wonen en te werken, inzicht ontvangen in wat mensen kunnen betekenen, en wij kunnen mensen doorgronden.

Wel duidelijk is dat Hutten de profetie als *openbaringsgave* nog ziet doorgaan. 'De Geest wil ons leven leiden door middel van de Bijbel, maar ook door profetie' (p. 199). Het gaat daarbij om '*rechtstreekse* openbaringen' van God, die tot ons kunnen komen 'in dromen, in visioenen, via beelden, via een bijbelwoord of een lied' (p. 200,201). Wij moeten ervoor openstaan en een ontvankelijkheid ervoor ontwikkelen (p. 202). Luisterend bidden en biddend luisteren (p. 203). Hutten is ervan overtuigd dat wij Gods stem niet alleen in de Schrift horen. 'De gave van de profetie is bedoeld om te laten zien dat God er is en tot ons spreekt' (p. 200). Profeteren is een algemene opdracht, ook al krijgt niet iedereen deze gave. Maar wij moeten leren ernaar te verlangen.

Wat het *spreken in tongen* betreft, ook deze gave ziet Hutten doorgaan. Het kan een taal van mensen of engelen zijn (p. 207). 'Blijkbaar gaat het over een manier van lofzeggen of lofzingen waarbij je niet primair je verstand gebruikt' (p. 207). Hij springt - zonder nadere argumentatie tegenover de bedenkingen die daartegen zijn ingebracht - van wat Paulus zegt over het spreken in tongen over naar wat velen vandaag voor 'tongentaal' houden. Wanneer wij openstaan voor het werk van de Geest, zullen wij ontdekken dat Hij als Hij wil, buiten ons verstand om kan werken. 'Ik spreek nog niet in tongen. Toch mag ik mezelf ernaar uitstrekken. Als ik hoor over dat hele diepe contact met God, een prachtig bewijs van de werking van de Geest, ga ik ernaar verlangen' (p. 210).

Als een rode draad loopt door de hoofdstukjes over de 'wondervolle' gaven van de Geest wat Hutten op pagina 210 zegt: 'God kan zich blijkbaar op veel meer manieren dan ik ooit gedacht had aan mij laten zien. Ik verlang vaak naar nog meer tekenen van zijn aanwezigheid. Hij openbaart zich op onverwachte manieren' (p. 210).

Tekenen van zijn aanwezigheid..., daar hunkert de schrijver naar. Jezus is machtig. En de Heilige Geest staat voor kracht. Die macht en die kracht willen zichtbaar worden in een gemeente die vervuld is met de Geest en met zijn gaven, niet het minst in de genoemde 'wondervolle' gaven. 'Een kenmerk van de ware kerk is ook dat Gods kracht zichtbaar wordt' (p. 172).

Kritiek

Ik moet me in deze recensie beperken tot hoofdzaken. Graag zou ik ook ingaan op wat Hutten schrijft over het *zegenen* van elkaar. En zo is er nog meer te noemen. Mijn hoofdbezwaar is dat hij dit boek geschreven heeft, zonder eerst een studie op tafel te leggen waarin hij zich geargumenteed exegetisch/theologisch verantwoordt. Ik begrijp dat je in een populair boek niet zo diep kunt gaan. Maar ik vind het ronduit treurig dat je dit alles voor (jonge) mensen propageert, zonder dat er een behoorlijke weerlegging heeft plaatsgevonden van wat anderen geschreven hebben.

Ik noem het punt van 'Gods beloften' met betrekking tot die 'wondervolle' gaven.

Wat doet Hutten met de verklaring die J. van Bruggen van Marcus 16:17-18 (beperkt tot de apostolische tijd) geeft (vgl. *Marcus. Het evangelie volgens Petrus*)? Waar lezen wij in het Nieuwe Testament dat deze gaven ons nog *altijd* zijn beloofd?

Wat doet Hutten met het onderwijs van C. Trimp over 'de tekenen van een apostel', die dienden als 'startversterkers' in het begin en het Woord 'bevestigd' hebben (vgl. *De gemeente en haar liturgie*)?

Wat doet Hutten met wat ik uitvoerig schreef over de gave van de profetie als een openbaringsgave die ertoe bijdroeg dat de kerk gebouwd *is* op het fundament van apostelen en profeten, en met mijn argumenten dat deze gave als openbaringsgave niet voortgaat (vgl. *Die in de waarheid leidt. Bijdragen over de Heilige Geest en zijn werk*)?

Wat doet Hutten met de verklaring die J.W. Maris geeft van 1 Korintiërs 13:8 (tongen zullen verstommen; vgl. *Geloof en ervaring. Van Wesley tot de pinksterbeweging*)?

Hutten weerlegt onze uitleggingen niet. We worden eigenlijk gewoon genegeerd. Het is hard om het te zeggen. Maar het komt er wel op neer.

Hutten stoort zich niet aan 'grote namen', maar wil gewoon de Bijbel geloven (p. 195). Ik reken mijzelf niet tot die 'grote namen'. Maar Hutten leest de Bijbel toch niet alleen? Wanneer gereformeerde broeders de Schrift verklaren, is het dan niet het minste wat je als iemand die erkent dat hij zelf 'nog onderweg' is, kunt doen hun onderwijs serieus nemen en erop *ingaan*? De lezer zal begrijpen dat ik enigszins verontwaardigd ben over de manier waarop deze dienaar des Woords (jonge) mensen wil leiden tot een 'meer' van de Geest.

Impasse

Ik moet bekennen dat ik mij ernstig zorgen maak. Het boek van Hutten is vlot en aansprekend geschreven. Het zal aftrek vinden. Maar ik vraag mij ernstig af: wordt bij al het goede wat er ook in staat, hier uiteindelijk *goede* leiding gegeven? Wanneer wij naar dit boek luisteren, zal ons kerkelijk leven ingrijpend veranderen. Wij krijgen dan te maken met 'profetieën', 'diensten van genezing', 'tongentaal' en 'duiveluitbanning'. Het ontvangt een 'schriftuurlijke' plaats in ons midden. Ik neem collega Hutten zeer serieus: hij spreekt over 'verzet' tegen het werk van de Heilige Geest (p. 195), over een 'te weinig ruimte krijgen' van de Geest (p. 222), over 'de Geest pijn doen' (p. 160) en over een 'God buitensluiten' als wij de aanwezigheid van de gaven (ook de 'wondervolle') van de Geest ontkennen. Het liegt er allemaal niet om. Mijns inziens zet hij daarmee de zaak op scherp.

De collega's Hans van Benthem en Klaas de Vries schrijven: 'We zouden broeders en zusters die positief staan tegenover invloeden vanuit de charismatische beweging, willen vragen één ding onder ogen te zien: dit denken zelf en de energieke manier waarop het wordt uitgedragen, dreigt scheiding te maken tussen christenen' (*Meer dan genoeg. Het verlangen naar meer van de Geest*, p. 166). Deze scheiding wordt door het boek van Hutten niet weinig in de hand gewerkt. Wat het boek *Meer dan genoeg* wil corrigeren, wordt voor een belangrijk deel door Hutten juist gepropageerd.

Het laat zien dat wij als kerken hier in een *impasse* zijn geraakt. Er wordt tegen elkaar in geschreven. Er wordt heel verschillend leiding gegeven. Niet op een ondergeschikt punt, maar over het werk van de Heilige Geest. Dit raakt de prediking, het geloofsleven, de spiritualiteit, het

pastoraat en wellicht nog meer. Het lijkt me tijd worden dat *kerken* zich over deze zaken gaan uitspreken. Onze belijdenis spreekt - naar ik zie - niet expliciet over de zaak in geding (hoeveel zij ook zegt over het werk van de Geest).

Onze generale synoden geven zich veel moeite om de gemeenten te doen onderwijzen over het huwelijk en de zondagsviering. Het wordt tijd dat de kerken ook iets gaan zeggen over wat in het boek van Hutten wordt gesteld. Moet het die kant op? Hebben wij sinds eeuwen als gereformeerde kerken toch geen recht gedaan aan wat de Here belooft? Is het werk van de Geest door ons 'ingeperkt'?

Een huis dat tegen zichzelf verdeeld is, zal geen standhouden (Mat. 12:25). Het boek van Hutten laat zien hoe wij op een belangrijk punt verdeeld zijn. Een punt dat - hoe wij het ook wenden of keren - diepingrijpend voor het leven en de koers van onze kerken is.

Hoe ingrijpend staat het ineens voor ons, wanneer Hutten vertelt van de 'profetie' die hij van een 'gewaardeerde broeder' ontving over zijn leven. Deze broeder zag 'een beeld van een doos voor mij vol met papieren en uit die doos vlogen allemaal witte duiven'. De broeder bad voor Hutten en zegende hem. Hutten schrijft: 'Hij kon niet weten dat ik bezig was met een boekje over de Heilige Geest. Ik besepte op dat moment dat hij zonder dat hij mij diep kende, inzicht had in mijn persoonlijk leven' (p. 195). En hoe ingrijpend staat het voor ons als hij zegt: 'De Geest werkt met het Woord, maar soms ook zonder het Woord'; 'Hij zegt soms direct dat we ergens niet of wel heen moeten gaan' (p. 90). Het blijkt ook uit wat Hutten zegt over de 'rechtstreekse openbaringen', om van wat hij zegt over duiveluitbanning maar te zwijgen.

Ten slotte

De lezer zal begrijpen dat ik grote moeite heb met het boek van ds. Hutten. Wij hebben reeds vaak jonge mensen verloren aan evangelisch/charismatische gemeenten. Heel wat ouderlingen in onze kerken weten ervan mee te praten. En een Alpha-cursus die vaak te onkritisch wordt gebruikt, levert in verschillende gemeenten problemen op. Het boek van Hutten brengt correcties aan (o.a. ten aanzien van de vervulling met de Geest), maar neemt uiteindelijk weer veel charismatisch gedachtegoed over, zij het met kritiek op uitwassen.

Nu een van onze voorgangers meende zo onomwonden en nadrukkelijk leiding te moeten geven, kan ik het niet anders zien dan dat het tijd is dat *de kerken* tot een beoordeling komen. Ik roep niet op tot actie tegen een collega. Ik roep op tot een kerkelijke taxatie: wat is hier nu *goede* leiding? Hoe is het naar de Schrift als het gaat over die 'wondergaven' en wat mogen wij van de Geest verwachten?

Recent deden veertien broeders uit zeven verschillende landen een *Candlestand Statement* het licht zien, een werkdocument over de Heilige Geest en zijn werk, dat ontstond naar aanleiding van de wereldwijd toenemende invloed van de charismatische beweging. Het werd ook naar al onze kerkenraden gezonden als handreiking. Hoeveel waardering ik ook heb voor dit stuk, het is geen *kerkelijk* stuk. Ik meen dat de tijd gekomen is dat onze *kerken* gaan spreken en dat het komt tot een *kerkelijke* onderwijzing. Het zal op de generale synode van Amersfoort-Centrum nog wel niet haalbaar zijn. Maar dat het urgent is, toont het boek van collega Hutten aan. Ik herinner ook aan wat in verschillende gemeenten speelt en tot verwarring leidt.

Ga ik te ver, wanneer ik stel dat de eenheid van *geloof* hierbij in geding is? In elk geval raken de genoemde zaken het verstaan van de Schrift, de geloofsbeleving, Gods beloften en het pastoraat. Ruim dertig jaar studeer ik en publiceer ik over het werk van de Heilige Geest. Misschien heb ik er niet goed over geschreven en heb ik het werk van de Geest tekortgedaan. Ik wil mij graag door de kerken laten onderwijzen. Maar laten de *kerken* dan ook *spreken*!

Er is immers die stralende belofte: 'En indien gij op enig punt anders gezind zijt, God zal u ook dat openbaren', waarbij tegelijk de vermaning klinkt: 'Maar hetgeen wij bereikt hebben, in dat spoor dan ook verder' (Fil. 3:15-16).

N.a.v. Ds. Gert Hutten, *Verrast door de Geest*, uitg. Barnabas, Heerenveen 2004, ISBN 90-5829-434-X. 262 pag. Prijs €17,50.